

Ho tenim clar qui ho té més negre?

DANI VIVERN LLADÓ

D'un escriptor anglès se'n poden esperar comparacions afortunades. Ja des de Chaucer. Matthew Tree no s'escapa d'aquesta afició nacional, i ho fa molt bé. Equilibra les imatges sorprenents amb les frases més quotidianes. La traducció al català de Jordi Cussà en recull tots els matisos. Si tothom ho fes així, normalitzaríem el llenguatge d'una punyetera vegada. Fins aquí, deu punts.

Això sí, Tree s'escapa del concepte de novel·la clàssica. A *De fora vingueren* munta un interessant esquema narratiu a quatre veus, corresponents a quatre dels personatges principals. Disfressat amb aquestes quatre màscares, Tree parteix d'una situació familiar volgudament tòpica, en què els tics socials anglesos s'exageren aquí i allà, fins a desenvolupar una trama lleugerament inquietant, al principi, i que es torna més fosca a mesura que passen les pàgines. I puc assegurar que passen ràpidament. Gairebé s'empassen. Fins que el text resulta d'una tenebrositat agressiva, dura, que gairebé esclata en certs moments en una mena d'*El crit*, de Munch. Allò que semblava previsible abandona l'equació de les tensions

racials, ètniques i culturals en què es macera l'Anglaterra benpensant, i es converteix en tota una altra cosa, que fa mal gairebé físic. I no és que Tree no ens hagi donat pistes per indicar-nos que allò no era el que semblava. A veure: un gihadista digne d'aquest nom no compraria cansalada per fer-se l'esmorzar, coi! Llavors, és que està passant alguna cosa més estranya i que es mou per paràmetres allunyats de les novel·les de terrorisme *prêt-à-porter*. Diguem-ho clar: n'està als antípodes. L'Anglaterra del te i les pastes, de les converses educades de classe alta, dels capvespres plàcids de pub i cervesa *ale* es converteix en una caricatura ferotge de si mateixa, i en una crítica a la conducta de molts sectors que veuen els forasters com a enemics sense matisos.

Que a partir de la segona meitat la narració s'enfilí per viarany força inversemblants no treu gens d'eficàcia al missatge. Al contrari, el capgirament que fabrica l'autor li serveix de mirall deforme contra el qual ens empenya, perquè ens hi emmirallem i vegem que estranys arribem a ser tots plegats.

Com a lingüista diletant que sóc, m'ha sorprès favorablement l'ús sis-

TREE, Matthew
De fora vingueren
Columna
Barcelona, 2016. 441 p.

temàtic, en certs moments del text, d'una llengua d'ús comú a diversos estats africans: el *kiswahili* (o suahili, en grafia catalana). Tree l'usa com a símbol d'unitat, de causa comuna, i també en fa un cert homenatge: entre parlants nadius i els que l'usen com a segona o tercera llengua, suma 50 milions. Que aixequin la mà els de per aquí que en sabrien reconèixer més d'una paraula... No? Ningú? *Asante, hakuna matata*, doncs.

La Vall d'en Bas al complet

XEVI COLLELL

La Vall d'en Bas és un municipi amb un valor patrimonial de primer ordre. La cultura i la natura es barregen per oferir un paisatge cultural magnífic. Així mateix, els processos històrics que han residit en aquesta orografia converteixen aquest territori en un element imprescindible per entendre la societat agrícola i ramadera, des del neolític fins a l'actualitat.

El llibre *La Vall d'en Bas*, escrit per Maria Assumpció Arnau i Joan Sala, esdevé una fotografia d'alta resolució de la Vall d'en Bas dels segles XIX i XX i amb bones pinzellades del XVIII. És una petita enciclopèdia que recull el que vam ser i ens ajuda a reflexionar sobre el que serem. Una edició imprescindible per saber coses sobre territori, sobre demografia, sobre història o sobre art religiós. Si es vol saber

ARNAU, Maria Assumpció;
SALA, Joan

La Vall d'en Bas

Quaderns de la Revista de Girona, 183
Diputació de Girona i Obra Social
"la Caixa". Girona, 2016

Abans del formigó i l'acer

NARCÍS SUREDA DAUNIS

Fa menys d'un segle, en les construccions corrents —és a dir, les que no pertanyien al que podríem anomenar *arquitectura monumental* i, fins i tot, en moltes d'aquella categoria— les tècniques constructives que s'hi empraven eren fruit d'una evolució experimental només interrompuda quan s'introduí l'ús del ferro colat estructural i el formigó armat.

És a dir, des de les parets i els murs de paredat, comú o de pedra picada, i les d'*opus calmenticum* dels romans, passant pels entramats de fusta, les voltes i els arcs, les fonamentacions, els paviments i revestiments o les cobertes, s'havia anat seguint una tècnica constructiva fruit d'una experiència pràctica que havia donat bons resultats i que va permetre, en el decurs dels segles, molt poques innovacions.

Les noves tecnologies, sobretot l'acer i el formigó armat i els materials

sintètics de tot ordre amb múltiples aplicacions, han anat esborrant, a poc a poc, aquells hàbits i pràctiques de construir i, el que és pitjor, l'extrapolació d'aquells sistemes en conjunts estructuralment eclèctics que sovint, i juntament amb una praxi errònia, han provocat efectes contraris respecte de les prestacions desitjades.

Per això cal aplaudir la iniciativa del GRETA (Grup de Recuperació i Estudi de la Tradició Arquitectònica) de promoure aquesta publicació.

El prestigi d'un equip pluridisciplinari d'arquitectes, historiadors, arqueòlegs, arquitectes tècnics, constructors i altres persones sensibles a aquesta qüestió fa que la present publicació ultrapassi la simple consideració d'interessant i pugui considerar-se un autèntic estudi de les tècniques constructives tradicionals de cara a la seva preservació, rehabilitació i adaptació a les modernes exigències, i tot això no només per integrar-les en la formalitat arquitectònica, que també, sinó per a una utilitat pràctica.

Per bé que no exhaustiva, és una publicació molt útil per a tots

MUÑOZ, Olga

Arquitectura tradicional. Tècniques constructives

Greta. Grup de Recuperació i Estudi de la Tradició Arquitectònica
Girona, 2016. 150 p.

els agents que intervenen en la construcció. Tanmateix, seria desitjable que la seguissin altres publicacions del mateix caire, que podrien constituir un bon vademècum posat al dia, no solament utilíssim en la preservació i continuïtat del llegat arquitectonicopatrimonial de la nostra terra, més enllà de tendències i criteris en restauracions i rehabilitacions, sinó també en la introducció de tècniques tradicionals combinades amb nous sistemes i materials.

que la Vall disposava de grans retaules del barroc com els magnífics de Pau Costa, si es vol saber coses sobre carlinades, sobre guerra civil, sobre els pobles que configuren el nostre mosaic municipal, sobre festes majors, entitats, comunicacions, sobre la co-

operativa, la indústria, el turisme, l'ensenyament, sobre Josep Berga i Boix i altres personatges de la Vall, sobre costums ancestrals, dites populars, llegendes... en resum, si es vol saber qualsevol cosa sobre la Vall d'en Bas, cal consultar aquest llibre.

Es podria aprofundir en molts temes, però caldria destacar l'excel·lent cronologia, l'estudi de l'església de Sant Esteve d'en Bas i l'anàlisi de la història més recent de la Vall, com la concentració parcel·laria i les conseqüències d'aquest fet.

No es pot deixar passar l'oportunitat per ressaltar la capacitat de plasmar, de forma objectiva i rigorosa, totes i cada una de les temàtiques d'aquesta publicació. Aquesta feina concentra en 96 pàgines una investigació de més de quatre anys per part dels autors. Totes i cada una de les paraules es troben minuciosament tractades per acabar oferint un relat impecable.

Aquesta publicació es troba en el marc dels «Quaderns de la Revista de Girona», que van construir, en sumar publicacions, un mosaic idoni de la cultura i la història de les comarques de Girona.

Viatge a peu

ELARA PI

Pensar en rutes de transhumància ens remet a un cant nostàlgic d'un model de vida que era mitjà i estil, avui inevitablement perdut i acabat. *Camins de memòria* és més que un reportatge literari o un relat iniciàtic ben escrit. En Quim —periodista novell, no exempt de solidesa literària i amb vocació de transmetre aquest *modus vivendi*— acompanya en Josep Trilla, un pastor nascut a Ordís, l'any 1946, que ha dedicat des de ben jove la seva vida a les ovelles.

En aquest viatge a peu, dividit en set etapes, en Quim viurà i conviurà amb les experiències passades del pastor Trilla, i els dos amics, acompanyats pel fidel gos pastor Man, recorreran la ruta ramadera que anava des del cap de Creus fins a les valls pirinenques de

la Cerdanya. En total, 165 quilòmetres, durant els quals es prendran les hores de descans nocturn per sojornar en hostals i càmpings, i també passaran alguna nit al ras, si la meteorologia hi acompanya. Tampoc faltaran, en el periple, les observacions fetes per en Trilla respecte a l'impacte de la mà de l'home en el paisatge i en la fauna. Si el declivi de la població de llops va permetre que minvessin els atacs acarnissats en els ramats d'ovelles, la construcció de noves urbanitzacions, el tancament de terrenys privats que havien sigut de pas públic tota la vida i l'esborrament de les feixes són motius de pes perquè l'activitat ramadera s'hagi vist condemnada a desaparèixer progressivament. La vida moderna i l'actual valoració del temps personal tampoc seran còmplices d'aquest estil de vida del passat en què les hores no comptaven, tal com també explica en Trilla.

No deixa indiferent el colofó que ens fa l'autor: explica la complicació d'una obstrucció arterial a la cama

MASOLIVER I PAGÈS, Carles
Camins de memòria
Brau Edicions, 2016
168 p.

d'en Trilla i com aquest ha de vendre's el seu ramat després de perdre la cama; aquest revés, malgrat que li impedirà d'exercir la raó de la seva vida, li permetrà parlar i compartir des de la veu de l'experiència madura el fruit dels seus anys com a pastor, plasmat en el llibre que teniu a les mans.

BESALÚ COSTA, Xavier

No som aquí per rendir-nos.
La pulsio ètica de la pedagogia

Associació de Mestres Rosa Sensat
Barcelona, 2016. 254 p.

No és pas un llibre: és un desinfectant

DAVID PUJOL

Ramón Andrés, a *Pensar y no caer*, explica l'experiència de Carl H. Unthan que, sense braços, va inventar un sistema per tocar el violí amb els peus i va demostrar que l'anomalia no era pas estar mancat d'extremitats, sinó rendir-se. Per altra banda, Thomas Edison deia que molts fracassos vitals són de persones que no es van adonar que eren prop de l'èxit quan es van rendir. Xavier Besalú és un educador nat i, per tant, de mena optimista: dels que lluiten, burxen, provoquen, denuncien,

s'apassionen... i que no es rendeixen fàcilment. La seva tradició és la pedagogia crítica de Josep Pallach, Marta Mata i Joaquim Franch, sense oblidar, entre d'altres, l'italià Lorenzo Milani, que no és casualitat que surti esmentat només de començar el llibre i moments abans d'acabar.

El treball planteja, de manera desacomplexada, alguns dels debats més punyents de l'educació actual. Parla de l'educació com a bé públic i, per tant, reclama que hauria de ser totalment gratuïta, sense copagaments, ta-

Guia sentimental de l'Empordanet

ESTER SEGUÍ BRUNET

La *Guia sentimental de l'Empordanet* és la tercera entrega d'una sèrie de guies allunyades de l'oficialisme més tòpic després de les de Perpinyà (Joan-Daniel Bezsonoff) i l'Alguer (Joan-Elies Adell).

Es tracta d'una guia fora de la norma, que pren vida i afecta emocionalment gràcies a l'habilitat narradora de l'autor, que no dubta a rebatejar el seu Empordà Petit com una *co-marca*. De seguida ens avisa que «miraré de no pontificar gaire». Però realment sorprenent és la primera frase: «L'Empordanet no existeix. És un sobrenom que es van inventar els irònics de Figueres». Tot seguit exposa les raons per considerar que el Baix Empordà té més ànima *indiketa* que no pas romana. Aquesta és la proposta de l'antropòleg i escriptor Adrià Pujol Cruells (Begur, 1974), que ja va captivar amb *Escafarlata d'Empordà* (Sidillà, 2011) i *Picadura de Barcelona* (Sidillà, 2014).

Ben documentat, reivindica i s'inspira, entre d'altres, en les figures del

begurenc Josep Pella i Forgas, Ventura Ametller i Josep Martí Clarà, *Bepes*. Òbviament no hi falta Josep Pla, de qui el pare de l'autor havia fet de corrector.

Ofereix observar, conèixer i estimar el seu Empordà a través de grans descripcions i anècdotes regades per confessions sorprenents exposades sense manies. Explica que d'adolescent trucava motors o que havia robat una Zodiac. No s'està de dir que Peratallada «és la nostra Carcassona, una mica massa restaurada», que el carnaval de Platja d'Aro és «horripilant», que la terrissa de la Bisbal es fa malbé al rentaplats o que no ha tastat mai la gamba de Palamós. I no dubta a qualificar d'especialitat local l'hàbit de *collonar*.

Pujol Cruells ens mostra a través d'una prosa irònica, directa i també poètica el seu país. La seva poesia reflecteix de forma senzilla, que no exempta d'una certa erudició, el plaer d'observar la quotidianitat en moviment per signar una de les millors guies (sentimen-

PUJOL CRUELLES, Adrià
Guia sentimental de l'Empordanet

Pòrtic. Barcelona, 2016
270 p.

tals) que s'han escrit mai sobre el Baix Empordà. Precisament perquè fugí del mite, el deforma i el reescriu a la seva manera. Fins i tot ens convida a visitar llocs que ell mai ha trepitjat perquè, tal com afirma, «les geografies sentimentals esbotzen les escriptures».

xes, quotes de material ni aportacions voluntàries. Posa el dit a la nafra en el debat entre l'escola pública i l'escola privada: Besalú sempre ha estat valent, a l'hora de plantejar aquest tema, perquè el seu no és pas el discurs dominant. Clama a favor d'una escola realment inclusiva i, en aquest sentit, denuncia la inhibició de les administracions públiques en la correcció de les desigualtats socioeconòmiques, familiars i territorials. Explica el sentit que té avui l'escola i planteja els dos reptes més importants del sistema educatiu: entrenar les persones per viure juntes i reduir les desigualtats socials.

Hi ha un capítol del llibre on es pot veure, de manera clara, a partir de donar veu a alguns alumnes —*ciutadans cognitius*, en paraules de Martucelli—,

la feina que ha fet i que encara fa a la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona. També planteja el debat de l'excel·lència versus la inclusió i es mostra molt crític amb els resultats d'aquesta pretesa *excel·lència*: decantament cap a les matèries instrumentals, èmfasi exagerat en les avaluacions internes i externes, mercantilització dels centres educatius...

Xavier Besalú dedica tot un capítol del llibre a la interculturalitat —tema al qual ha esmerçat moltes hores d'estudi— i, en aquest sentit, són especialment destacables les 43 recomanacions i propostes per orientar els centres educatius que vulguin fer camí cap a una educació intercultural de debò. Només una com a mostra: «L'equip directiu i el claustre de professorat reserven, al llarg

del curs, temps i espais per a la revisió i l'anàlisi crítica de les pròpies creences i pràctiques educatives com una via de formació i de millora».

En un moment determinat l'autor demana que tots els centres educatius tinguin unes condicions de qualitat equivalents, tant pel que fa a l'alumnat com a les característiques del professorat, a les instal·lacions i als recursos. I igualtat en els resultats, que significa no pas que tothom aprèn estrictament el mateix, sinó que tothom assoleix les competències considerades mínimes i bàsiques. Ai, Xavier: en això tampoc no ens podem rendir? Que lluny estem de la victòria!

Parafrasejant Joan Fuster —parlant de Bertrand Russell— us diré que aquest treball no és pas un llibre: és un desinfectant.